

EWALUACJA SYSTEMU OCENIANIA

Wnioski z ankiet

Ankieta nauczycielska adresowana była do nauczycieli uczących w klasach 4-8 (łącznie 32 nauczycieli), w tym 14 wychowawców. Wypełniły ją 24 osoby (13 wychowawców i 11 nauczycieli). Ankietę uczniowską wypełniło 25 uczniów (z 297; z klas 4b, 4c, 5b, 5c nie wypowiedział się nikt; najchętniej odpowiedzieli uczniowie klasy 5a, 7b, 8a i 8b), zaś rodzicielską wypełniło 32 opiekunów (z ponad 297 kont w dzienniku elektronicznym¹). Ankiety były dobrowolne.

Wszyscy uczniowie zostali zapoznani z nową koncepcją systemu oceny zachowania, co potwierdzają wpisy wychowawców w dzienniku elektronicznym. 85% wychowawców wspierało swoich podopiecznych w wyborze kompetencji, nad którą mieli pracować (co potwierdzają uczniowie – 84%). Tyle samo ankietowanych opowiedziało się za tym, że bez problemu przydzieliło dwoje nauczycieli oceniających zachowanie każdego ucznia. Trochę więcej problemów nastęczyło nauczycielom przydzielenie dwojga uczniów oceniających zachowanie do swoich kolegów i koleżanek z klasy. Nie każdemu wychowawcy (69%) udało się przeprowadzić rozmowę z każdym uczniem na temat jego zachowania (w odniesieniu do = otrzymanych uwag, autorefleksji, opinii nauczycieli, rówieśników i wychowawcy). Ankieta uczniowska wykazała podobnie (76% uczniów zadeklarowało indywidualną rozmowę z nauczycielem).

Zmiany obowiązującego systemu oceny zachowania proponowane przez uczniów nie uwzględniają podstawy prawnej i związanych z tym wytycznych (ocena nauczycieli, rówieśników). Większość ankietowanych (ale nadal tylko odsetek wszystkich uczniów) chciałaby powrotu do punktowego oceniania, upatrując w nim łatwego otrzymywania punktów plusowych za każdą drobnostkę, a nawet manipulacji punktami („odrobienie” punktów ujemnych). Niektórzy uczniowie chcieliby znać nauczycieli, którzy wystawiają im ocenę w celu zmiany swojego zachowania na ich lekcjach.

Nie wszyscy rodzice otrzymali od wychowawców materiały informacyjne dotyczące nowego systemu ustalania oceny zachowania (głosy 9% ankietowanych). 57% rodziców zauważa poprawę zachowania swoich pociech. Wszyscy zadeklarowali, że na bieżąco śledzą uwagi w dzienniku elektronicznym. Większość, bo 75% rodziców stwierdziło, że wystawiona przez wychowawcę ocena jest sprawiedliwa.

Rekomendacje

Nowy system oceny zachowania budzi duże kontrowersje, o czym świadczą skrajne opinie nauczycieli („Nowy system ma same wady”, ale i: „Nie zauważam wad nowego systemu”), uczniów („Lepsze były punkty plusowe, ponieważ nauczyciele dawali np. za sprzątnięcie sali. Teraz jest praktycznie nierealne mieć 15 uwag pozytywnych, bo nikt ich nie daje.”, ale i: „Jest lepszy łatwiej dostać pozytywną ocenę na koniec”), rodziców („Wcześniej drobne dobre zachowania np. przyniesienie potrzebnej rzeczy czy uczestniczenie w dodatkowym wydarzeniu, skanowanie niekiedy kilka godzin talenciaków poza lekcjami było nagradzane punktami, teraz nawet dobrego słowa dziecko nie otrzyma”, ale i: „Zalety:

¹ Przy założeniu jednomysłności małżonków w kwestii nowego systemu oceny zachowania.

zaangażowanie ucznia w pracę nad poprawą swojego zachowania, dostrzeganie pozytywnych zmian. System punktowy jest niemiarodajny i nieuczciwy. Uczeń otrzymuje informację zwrotną, a nie punkty”).

Na ocenę zachowania składają się różne elementy wynikające z przepisów prawa oświatowego², tj. „rozpoznanie przez wychowawcę oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły”. Statut szkoły z kolei określa konkretne kryteria, w oparciu o które ustala się ocenę zachowania³:

- 1) organizacja własnego procesu uczenia się (np. planowanie pracy, wypracowanie własnych metod uczenia się, umiejętność udzielania i korzystania z pomocy, przygotowywanie się do lekcji i praca podczas nich, punktualność, rozwijanie zainteresowań, aktywny udział w kształceniu na odległość);
- 2) przynależność do szkolnej wspólnoty (np. zaangażowanie się w akcje organizowane w szkole, znajomość tradycji szkoły i jej symboli, szacunek do rówieśników i pracowników szkoły, dbałość o komunikację z rówieśnikami i dorosłymi opartą na szacunku, reprezentowanie szkoły na zewnątrz, zachowanie porządku na terenie szkoły, dbałość o schludny ubiór, działania na rzecz klasy i szkoły);
- 3) dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo (postawa prozdrowotna, proekologiczna, bezpieczne zachowania podczas lekcji, przerw, innych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych, np. wycieczek, dbałość o warunki pracy swoje i innych osób, przeciwstawianie się przejawom przemocy, agresji i wulgarności).

Warto przypominać to rodzicom, ponieważ pojawiały się pojedyncze głosy, jakby uczeń otrzymywał ocenę zachowania jedynie na podstawie kompetencji, nad którą pracuje w bieżącym roku szkolnym. Jest to tylko element składowy tej oceny, dający poczucie sprawczości i przede wszystkim realną przestrzeń do pracy ucznia nad sobą.

Oceną wyjściową jest ocena dobra (wcześniej: poprawna). Brak uwag negatywnych nie jest równoznaczne z oceną wzorową czy bardzo dobrą, ponieważ – jak wspomniano wcześniej – bierze się pod uwagę powyższe czynniki, w tym m.in. zaangażowanie.

Badana grupa (zarówno nauczycieli, rodziców, jak i uczniów) była na tyle mała, że trudno wszystkie wskazane w ankietach uwagi uznać za zasadne (respektując jeszcze podstawę prawną). Można również przyjąć, że dla ogromnej większości społeczności szkolnej nowy system oceny zachowania nie budzi zastrzeżeń (w prośbie wystosowanej do ankietowanych podkreślono dobrowolność, anonimowość i potrzebę podzielenia się własnymi spostrzeżeniami, szczególnie negatywnymi). Niemniej praktyka szkolna wykazała trudności, jakie należałoby pokonać, aby nowy system był bardziej przejrzysty i funkcjonalny.

² Art. 44b. 4. Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz.U. 2020 poz. 1327).

³ Statut szkoły (rozdz. 9, §144, p. 1).

Problem	Propozycja zmiany
formularze niezrozumiałe dla uczniów	<ul style="list-style-type: none"> formularze kompetencji dostosować do oddziałów: <ul style="list-style-type: none"> - kl. 4-6 – bazowanie na filarach szkoły, pytania zamknięte w języku ucznia - kl. 7-8 – do formularza z 4-6 dodać wybraną kompetencję
niesystematyczne wpisywanie uwag przez nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> zaznaczać widoczność uwagi dla rodzica! wpisywać uwagi na bieżąco zapoznać się ze spisem przykładowych uwag uczniów pamiętać o pozytywnych wzmocnieniach (uwagi pozytywne)
„papierologia”	<ul style="list-style-type: none"> arkusze nauczycielskie w formie ankiety elektronicznej (Forms) arkusze rówieśnicze w formie ankiety elektronicznej (Forms) arkusz wychowawcy na 1 stronie
nieadekwatne pytania w formularzach nauczycielskich	<ul style="list-style-type: none"> ankiety dla wszystkich nauczycieli uczących w danej klasie – ocena bardziej wymierna od oceny 2 nauczycieli, brak konieczności przypisywania nauczycieli przez wychowawcę, brak sugestii ocen przez innych nauczycieli brak pytań, jedynie propozycja oceny nauczyciela
brak czasu na podsumowanie, rozmowę z uczniami	<ul style="list-style-type: none"> zaplanowanie godzin z wychowawcą na rozmowy z uczniami rozmowa oparta na faktach i w formie dialogu (przygotowanie arkusza wychowawcy, ewentualnie wydruku uwag, statystyk frekwencji)
ocena zachowania jako wypadkowa zbyt wielu rzeczy	<ul style="list-style-type: none"> bez zmian (przepisy prawa oświatowego – Art. 44b. 4. Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991); elementy obowiązkowe: samoocena ucznia, opinia rówieśnicza, opinie nauczycieli i wychowawcy arkusz samooceny ucznia i arkusze kompetencji udostępnione rodzicom na stronie szkoły
brak kategorii uwag powiązanych z kompetencjami/ flarami szkoły	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie kategorii uwag w odniesieniu do filarów szkoły (niemożność powiązania ich z kompetencjami, bo to jedynie wypadkowa oceny końcowej) informacja do nauczycieli, rodziców i uczniów o sposobach otrzymania uwag (spis przykładowych uwag uczniów)
zmiany statutowe	<ul style="list-style-type: none"> drobne zmiany w statucie (jasne kryteria ustalania oceny zachowania): <ul style="list-style-type: none"> - dopisek o ocenie wyjściowej z zachowania: dobra - Rozdz. 9, §144, p. 1: Ocenę zachowania ustala się w oparciu o następujące kryteria: <ol style="list-style-type: none"> 1) ogólna postawa ucznia (w tym zachowania odnoszące się do filarów szkoły, szacunek, współpraca, zaangażowanie, zdrowie; sukcesy, wyzwania i doświadczenia, o których wiadomo nauczycielom, frekwencja: l. godz. usprawiedliwionych i nieusprawiedliwionych, ewentualne spóźnienia) 2) praca nad sobą ucznia (w tym w kl. 7-8 nad wybraną kompetencją: sposoby uczenia się, podejmowanie decyzji, krytyczne myślenie, aktywne słuchanie, współpraca, zarządzanie czasem) 3) przynależność do szkolnej wspólnoty (np. angażowanie się w akcje organizowane w szkole, znajomość tradycji szkoły i jej symboli, szacunek do rówieśników i pracowników szkoły, dbałość o komunikację z rówieśnikami i dorosłymi opartą na szacunku, reprezentowanie szkoły na zewnątrz, zachowanie porządku na terenie szkoły, dbałość o schludny ubiór, działania na rzecz klasy i szkoły); 4) dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo (postawa prozdrowotna, proekologiczna, bezpieczne zachowania podczas lekcji, przerw, innych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych, np. wycieczek, dbałość o warunki pracy swoje i innych osób, przeciwstawianie się przejawom przemocy, agresji i wulgarności). - Rozdz. 9, §144, p. 3: [...] zgodnie z wybraną kategorią odnoszącą się do filarów szkoły. - Rozdz. 9, §144, p. 5: [...] i po dokonaniu przez niego samooceny zachowania.

Opracowanie:
Adrian Przyborski
Kinga Tomaszewska
Sylvia Fuhrmann-Komar